

تاریخ فرانسه

از آغاز تارنسانس

نوشته

دانیل ریویر

ترجمه

شهناز سلامی

با نظارت و ویرایش

دکتر محمد جواد محمدی

عضو هیأت علمی دانشگاه تهران

انتشارات اطلاعات

تهران - ۱۳۹۰

Daniel, Rivière

ریویر، دانیل

سرشناسه:

عنوان و نام پدیدآور: تاریخ فرانسه: از آغاز تارنسانس / نوشته دانیل ریویر؛ ترجمه شهناز سلامی؛ با نظارت و

ویرایش محمدجواد محمدی

تهران: اطلاعات، ۱۳۹۰

مشخصات نشر:

۲۹۲ ص.: مصور

مشخصات ظاهری:

978-964-423-849-9

شابک:

Histoire de la France: عنوان اصلی:

یادداشت:

واژه نامه

یادداشت:

کتابنامه

یادداشت:

نمایه

یادداشت:

فرانسه - تاریخ

موضوع:

سلامی، شهناز ۱۳۶۴ - مترجم

شناسه افزوده:

محمدی، محمدجواد، ۱۳۵۲ -

شناسه افزوده:

مؤسسه اطلاعات

شناسه افزوده:

۱۳۹۰ ۲۸/۹ ر DS

رده بندی کنگره:

۹۴۲

رده بندی دیویی:

۲۵۰۹۲۸۵

شماره کتابشناسی ملی:

انتشارات اطلاعات

تهران: خیابان میرداماد، خیابان نفت جنوبی، روزنامه اطلاعات، شماره پستی ۱۵۳۹۹۵۳۱۱۱

تلفن: ۲۹۹۹۲۳۵۵-۶

فروشگاه مرکزی: بزرگراه حقانی، رویروی ایستگاه مترو، ساختمان روزنامه اطلاعات، تلفن: ۲۹۹۹۳۶۸۶

فروشگاه شماره (۱): خیابان انقلاب اسلامی، رویروی دانشگاه تهران، تلفن: ۶۶۴۶۰۷۳۴

تاریخ فرانسه: از آغاز تارنسانس

ترجمه شهناز سلامی

نویسنده دانیل ریویر

با همکاری علی فلک پور

با نظارت و ویرایش دکتر محمدجواد محمدی

طراح جلد: رضا گنجی

منحه آرا: رحیم رضایی

حروف نگاری، چاپ و صحافی: مؤسسه اطلاعات

شمارگان: ۲۱۰۰ نسخه

چاپ اول: ۱۳۹۰

قیمت: ۴۵۰۰ تومان

ISBN: 978-964-423-849-9

شابک: ۹۷۸-۹۶۴-۴۲۳-۸۴۹-۹

Printed in Iran

همه حقوق چاپ و نشر برای ناشر محفوظ است.

فهرست مطالب

۹	 دیباچه
۱۵	 مقدمه مترجم
۱۹	 مقدمه نویسنده

بخش اول: پایان عهد باستان

۳۳	 فصل اول / گالیای رومی
۳۳	 صلح باروم
۳۳	 سیطره و انضمام سیاسی
۳۶	 رومی شدن گالیا
۳۹	 فعالیتهای پیش رونده
۴۱	 عصر تهاجمات
۴۱	 بحران قرن سوم
۴۴	 تجدید قوای موقت گالیا
۴۶	 فروپاشی گالیا

بخش دوم: فرانسه در قرون وسطی

۵۱	 فصل دوم / سلطنت فرانکها
----	-------------------------------

۵۱	دودمان مروونژی (۷۵۱ - ۴۸۱)
۵۱	فرانکها حاکمان سرزمین گالیا
۵۵	روزگار مشقت بار
۵۹	افول دودمان مروونژی
۶۲	دودمان کارولنژی (۹۸۷ - ۷۵۱)
۶۲	پپن کوتاه قامت و شارلمانی
۶۷	بازسازی دولت
۶۹	تمدن کارولنژی
۷۴	تجزیه امپراتوری و پیدایش فرانسه
۷۶	افول دودمان کارولنژی در فرانسه (۹۸۷ - ۸۴۳)
۸۱	فصل سوم/ دوران بیداری (قرون یازدهم و دوازدهم)
۸۲	قدرتمندان: پادشاه، شاهزادگان، قلعه داران و کلیسا
۸۲	کشور تکه تکه شده با حکومت‌های بسیار
۸۶	عقب راندن خشونت توسط کلیسا
۸۹	شاهان دودمان کاپسین (۱۱۸۰ - ۹۸۷)
۹۴	خطر دودمان پلانناژنه
۹۶	فعالیت‌های پیش‌رونده
۹۶	آمایش اراضی
۹۹	توسعه زراعی
۱۰۱	بیداری شهر و بازرگانی
۱۰۵	آرمانها و باورها
۱۰۹	بیداری فرهنگ
۱۱۵	فصل چهارم/ شکوفایی سلطنت کاپسین‌ها (۱۳۲۸ - ۱۱۸۰)
۱۱۵	استمرار روند رشد
۱۱۵	فعالیت‌های پایدار تا پایان قرن سیزدهم
۱۱۹	شکوفایی شهرها
۱۲۵	ملک، کارگزاران و نهادهای شاه
۱۲۵	شاهان نام‌آشنا
۱۳۰	انسجام سلطنت از طرق حقوقی و نظامی
۱۳۶	اردو کشی‌ها به سرزمینهای دور

۱۴۰	کارگزاران شاه
۱۴۲	تلاش برای سازماندهی
۱۴۶	آخرین منزل رشد (۱۳۳۰-۱۳۸۰)
۱۴۶	محدودیتها و افراطها
۱۵۲	آخرین کاپسین های بلا فصل
۱۵۷	فصل پنجم/ مصائب سهمگین (۱۳۲۸-۱۴۵۳)
۱۵۷	سختی روزگار
۱۵۷	تقارن بلایا
۱۶۰	سقوط تولیدات، ناآرامی های اجتماعی
۱۶۴	شرایط تیره و تاریک
۱۶۷	... و نیز خلق آثار درخشان
۱۷۱	دوران سلطنت محدود
۱۷۴	رویدادهای برجسته
۱۷۴	اولین نقش آفرینی ها
۱۷۸	نبرد در سده های چهاردهم و پانزدهم
۱۸۱	نخستین ناکامی ها (۱۳۳۷-۱۳۵۶)
۱۸۴	خطر انقلاب (۱۳۵۶-۱۳۶۰)
۱۸۶	اولین تجدید قوای فرانسوی ها (۱۴۰۴-۱۳۶۰)
۱۸۹	شکست های تازه (۱۴۲۲-۱۴۰۴)
۱۹۲	و سرانجام پیروزی (۱۴۵۳-۱۴۲۲)
۱۹۶	فصل ششم/ دورانی تازه (۱۵۱۵-۱۴۵۳)
۱۹۶	تحکیم قدرت
۱۹۶	سلطنتی مقتدرتر
۱۹۹	افزایش قدرت عمل
۲۰۱	تأثیر فزاینده در اروپا
۲۰۱	تجزیه ایالات شاهزاده نشین
۲۰۵	ماجرای جویی در ایتالیا
۲۰۷	رونق دوباره اقتصاد
۲۰۷	دگرگونی شرایط
۲۰۹	فعالیت های پیش رونده

۲۱۱	واژه‌نامه
۲۲۳	فهرست‌های راهنما
۲۳۵	فهرست کسان
۲۴۲	فهرست اماکن و جایها
۲۵۰	فهرست آثار، اسناد و رویدادها
۲۵۲	فهرست اقوام و فرقه‌ها
۲۵۵	کتابنامه
۲۵۷	تصاویر

دیباچه

فرانسه شش ضلعی نه چندان پهناوری است که عمق و وسعت اثرگذاری‌اش در قاره اروپا و حتی فراتر از آن، همواره بیش از نسبت ارضی یا جمعیتی آن بوده است. این کشور اگر خود از بازیگران بزرگ صحنه جهانی و پیروزمندان صفحه گیتی نبوده، اما استفاده از موقعیت ضعف و بهره‌گیری از شرایط نامطلوب را از دیرباز به‌خوبی آموخته است. در عهد باستان، مردمان گالیا توانستند شکست خود از سزار در سال ۵۲ ق.م و سه قرن تحت‌الحمايگی را به فرصتی برای ایجاد رونق و شکوفایی در تجارت و کار و پیشه و حتی پی‌ریزی یک فرهنگ مکتوب بدل سازند. در پاکس رومانا یا صلح رومی برندگان اصلی و واقعی سکنه گالیا بودند. با ظهور مسیحیت، گالیا از نخستین اهداف تبلیغی قدسین عیسوی شد. کلوویس، بزرگ فرانک‌ها، اولین شاه در بین اقوام بربر (غیر رومی)، بود که به کیش رسمی روم گروید و کلیسا را از خطر اضمحلال نجات داد. شاید اگر کلوویس و همسرش کلوتید مسیر حوادث را تغییر نمی‌دادند، موج کوبنده آریانیسم، کلیسای رومی را از بن و پایه ویران می‌کرد. «دختر ارشد کلیسا» لقبی است که پیشگامی فرانسه در تبعیت از جانشینان پیر و یاری فرانک‌ها در روزگار افول کلیسا را ارج می‌نهد. فرانک‌ها اما اگر دیانت عیسوی روم را نجات دادند، خود در آتش تفرقه و دشمنی سوختند. جنگهای داخلی به‌ویژه بین اوسترازی و نوستری قرن‌های ثباتی و هرج و مرج را بر این کشور مستولی کرد،

تا سرانجام به جای «شاهان کاهل» مروونژی، سرداری از حاجبان و مباشران دربار به نام شارل مارتل، قدرت را به دست گرفت و نظم و استقرار را تا حدودی به سرزمین خود بازگرداند. پیروزی او در نبرد پواتیه یا غزوه بلاط الشهداء که نقطه پایان پیشروی مسلمین در اروپا بود، دومین خدمت بزرگ فرانک‌ها به کلیسای روم محسوب می‌گردد. اما خدمتی که شارل مارتل با گزافه‌گویی و بزرگ‌نمایی فراوان آن را به پاپ تقدیم کرد تا ارج و اعتباری برای خود بخرد، در حقیقت چیزی جز محروم کردن فرانسه از تمدن درخشان اسلام و فرهنگ متأللی آندلس مسلمان نبود. خون هزاران نفر به همراه فرمانده صالح و دلاورشان عبدالرحمن غافقی، در دشت پواتیه ریخت تا آخرین بخش از فتوحات مسلمانان در اروپای غربی قرین توفیق نگردد.

شارلمانی نوه مارتل امپراتوری عظیمی بر پا کرد و حدود آن را نه فقط در معرکه سیاست و رزم که در میدان دانش و فرهنگ و هنر، چنان گسترانید که مورخان از آن با عنوان «رنسانس کارولژی» یاد کردند. قرون وسطی به نیمه راه می‌رسید و نظام جدیدی موسوم به فئودالیت به ریشه‌های خود را روز به روز عمیق‌تر می‌کرد. دیگر همه چیز در قالب روابط نسبتاً پیچیده و پر فراز و نشیب سوزن‌ها و واسال‌ها تعریف می‌شد. حکومت متمرکز معنایی نداشت و دهها سال کاپسین‌ها در مقابل دوک‌ها و کنت‌های قدرتمند، توانی برای ابراز وجود نداشتند. در خلا قدرت مرکزی، فرانک‌ها متفرق و پراکنده شده بودند. فرانسیای شرقی، تحت عنوان امپراتوری مقدس رومی - ژرمنی، فرانسیای میانی با نام لوترنژی، و بالاخره فرانسیای غربی، یعنی همان کشور آتی فرانسه، از هم جدا شدند.

فرانسه بار دیگر برای جبران ضعف خود از برگ برنده کلیسا سود جست. صلح الهی و متارکه الهی دو ابتکار نوین بود که آرامش را برقرار و جنگهای خصوصی را محدود می‌کرد، ابتکاری که در نظر همگان از مردم گرفته تا اشراف و کلیسا، مقبول افتاد. پاپ فرانسوی اوربن دوم کانون مجادلات و قدرت‌طلبی‌ها را از قلب اروپا به مرزهای اسلام منتقل کرد. او با یاهوهای خود در شورای کِلرمون واقع در منطقه اوورنی فرانسه در ۲۷ نوامبر ۱۰۹۵، آتش جنگهای صلیبی را برافروخت. صلیبیون به سرداری بزرگان و اشراف فرانسوی در ارض مقدس جنایت‌ها کردند و آبروی کیش عیسی را بر باد دادند. اما تعصب دینی فقط در قشون‌کشی‌های عبث و بی‌ثمر صلیبی

متجلی نگشت. راهبان فرانسوی کشور خود را به مرکز رهبانیت مسیحی بدل کردند. آنان در سنت صومعه‌گزینی، نظامی نوین و ماندگار و در امر راهبی، بنای رفیعی را بر پا کردند. تأسیس رهبانیت کلونی، سیتو و سرانجام شارتر و اروپا را متحول ساخت و سیل ثروت را روانه فرانسه کرد. این شور معنوی و مکتب مادی ثقل قدرت دینی را از رم به فرانسه منتقل نمود. رقیب جدی و خطرناک کلیسای رم، با تأسیس و تملک صدها دیر و صومعه در سراسر قاره سبز، چنان بال و پر گشود که مورخان آن را «امپراتوری کلونی» نامیدند. عمارت‌های جدید ملهم از رهبانیت جدید، معماری سبک رمان را به اوج شکوفایی رساند و با ظهور کلیساهای معظم در قرن دوازدهم سبک گوتیک ابداع گردید. دویست سال جنگ صلیبی، در کنار ویرانی‌ها و خرابی‌هایش، اروپائیان و فرانسویان را با اسلام و فرهنگ غنی آن آشنا ساخت. این تماسها و آشنایی‌ها، به مدارس و محافل علمی پاریس رونق و پویایی بی‌سابقه‌ای بخشید. آنان حتی میراث یونانی خود را از طریق مسلمانان و ترجمه آثار آنان کشف کردند. دانشمندان بزرگی چون پیر آبلار، توماس آکویناس، آلبرت کبیر، روبر دو ملون، اتین لانگتون، روبر دو کورسن و الکساندر دو هالس در آن شهر گرد آمدند و مجالس درس به راه انداختند. این پویایی از قرن دوازدهم آغاز شد تا با استمرار و اوج گرفتن آن، قرن سیزدهم به درخشان‌ترین سده در قرون وسطای متأخر مبدل گردد.

اما شکوفایی‌های هنری و فرهنگی مانع از آن نشد که اوراق دیگری از صفحات تاریخ اروپا، با تأسیس دادگاه‌های تفتیش عقاید و قتل‌عام‌های خونین از جمله نابود کردن فرقه کاتار در جنوب فرانسه، تاریک و سیاه گردد. کشتار آلبیزوا و فاجعه مونسگور از نمونه‌های معروف سببیت و تعصب کور است. فیلیپ اگوست، ضمن همراهی با خشونت‌های کلیسا، فرانسه را به شکوه و عظمت عصر شارلمانی نزدیک کرد و هویت ملی این کشور را پی‌ریزی نمود. جانشینان او راهش را ادامه دادند و فیلیپ چهارم ملقب به زیبارو کشورش را به اوج اقتدار رساند. به موازات استحکام و اقتدار حکومت مرکزی، دستگاه کلیسای روم راه ضعف و انحطاط را می‌پیمود. در سالهای اولیه قرن چهاردهم، نوگاره مباشر و فرستاده فیلیپ زیبارو در حادثه‌ای معروف به «سوء قصد آناگنی» پاپ بونیفاس هشتم را از سریر کبریایی‌اش چنان به خاک مذلت کشاند که کلیسا پس از این قدرت‌نمایی فرانسوی، دیگر هرگز نتوانست قامت راست

کند. «دختر ارشد کلیسا» در قرون بغدی نیز به خوبی نشان داد فرزند ناخلفی است که قادر است بزرگ‌ترین دشمنی‌ها و ناسپاسی‌ها را در حقّ مام خود روا دارد.

قرن چهاردهم آمد تا نکبت و تاریکی بر فرانسه و اروپا سایه اندازد. جنگهای صدساله با انگلستان (۱۴۵۳-۱۳۳۷)، طاعون سیاه، قحطی و گرسنگی، بلایایی بود که طیّ دهها سال جان میلیونها نفر را گرفت و بیش از یک سوم جمعیت اروپای غربی را به کام مرگ کشاند. انشقاق کبیر غربی (۱۴۱۷-۱۳۷۸)، رواج دنیا طلبی، ثروت اندوزی و سیاست‌زدگی آبرو و حیثیتی برای کلیسا باقی نگذاشت. آوینیون مقرّ جدید پاپ‌ها در فرانسه (۱۳۷۸-۱۳۰۹) دیگر نه تنها هیچ قربانی با یک مرکز دینی و معنوی نداشت، که بیشتر به یک کارتل بزرگ اقتصادی و یک کارگاه عظیم و متجمل هنری شبیه بود.

انگلستان به یمن برتری نظامی و سیاسی خود، بر فرانسه استیلا می‌یافت و اگر نبود جسارت و شجاعت ژاندارک، شاید جنگهای صد ساله فروپاشی و وابستگی را برای فرانک‌ها به بار می‌آورد. تاریخ فرانسه علاوه بر ژاندارک زنان دیگری چون ژونویو یا ژن هاشت را که جبران کننده کاهلی و سستی مردان باشند، نیز به خود دیده است. نیمه قرن پانزدهم صلح و آرامش را با خود آورد تا در سایه اختراع با ارزشی به نام دستگاه چاپ، بستر لازم برای رواج فرهنگ جدیدی که از ایتالیا می‌آمد، مهیا و آماده گردد. به همت دو تن از اساتید سوربون، ژان هاینلن و گیوم فیشه، فرانسه پس از آلمان، دومین کشوری بود که صاحب این صنعت شد.

اما رنسانس چگونه به فرانسه رسید؟ باز هم با جنگ و قحط طلبی. در آستانه قرن شانزدهم، بهانه‌ای واهی به دست آمد تا بار دیگر ادعای تاج و تخت، آتش جنگی تازه را بیفزود. اما این بار دشمن ایتالیایی برخلاف خصم انگلیسی سبکی جدید از زندگی و فرهنگ و جهان‌بینی نوینی را به فرانسویان آموخت. شاهان فرانک اگرچه هرگز به آمال و مطامع خود برای تصاحب ایتالیا نرسیدند، اما در رفت و برگشتها و جنگ و گریزهای مداوم، اهل هنر و دانش، تحفه‌ای پُر سودتر از تخت سلطنت با خود به ارمغان آوردند. رنسانس به فرانسه آمد تا در قالبی نو و بیانی جدید به سرتاسر اروپا صادر گردد. فرانسه بار دیگر نشان داد اگر در فاعلیت و ابتکار، رخوت دارد، در قابلیت و پذیرش فتور و سستی خود را جبران می‌کند. بیشتر موطن است تا مُبدع. این

کشور دانش و فلسفه را از مسلمانان، رنسانس را از ایتالیا، اصلاح دینی را از آلمان، شور مذهبی را از اسپانیا و روشنگری را از انگلستان جذب و به خوبی تملک کرد.

کتاب حاضر به حوادث دوره رنسانس و پس از آن نمی‌پردازد اما با بیانی دقیق و علمی تحولات مهم سده‌های میانه، حوادث اصلی قرون وسطی و مقدمات ظهور عصر جدید را تبیین و تحلیل می‌کند. ویژگی‌های این اثر ارزشمند در مقدمه مترجم محترم آمده است و من از تکرار آنها خودداری می‌کنم. همین ویژگی‌ها دو تن از دانشجویان کوشا و پرتلاش دوره کارشناسی ارشد، یعنی خانم سلامی و آقای فلک‌پور را بر آن داشت تا به ترجمه مجدد کتاب همت گمارند. آنان فکر خود را با بنده در میان گذاشتند و با اظهار لطف و محبت همراهی مرا در طرح خود خواستار شدند. آقای فلک‌پور که فکر ترجمه کتاب از آن او بود، در اوایل راه به سبب گرفتاری‌های شخصی از ادامه کار منصرف شد و از آن پس خانم سلامی کار ترجمه و تحقیق را پی گرفت.

به موازات پیشرفت کار، مترجم محترم طی چندین ماه، متناوباً ترجمه‌های خود را در اختیارم قرار می‌داد و بنده نکاتی را متذکر می‌شدم و اصلاحاتی را پیشنهاد می‌کردم. وی با دقت و انضباطی ستودنی، اصلاحات را اعمال و احیاناً اشتباهات را تصحیح می‌نمود. این زحمات همه برای آن بود که ترجمه‌ای شایسته و در خور نام کتاب و مؤلف دانشمند آن به جامعه دانشگاهی کشور ارائه گردد. با وجود این، نتیجه قطعاً عاری از نقص و خطا نیست، اما گواهی می‌دهم که مترجم محترم از هیچ کوششی برای ارتقای کیفی ترجمه خود و غنا بخشیدن به آن دریغ نکرد. امیدوارم حاصل زحمت او با رضای خداوند متعال، استفاده خوانندگان و قبول اهل تحقیق قرین گردد. ان شاء الله.

اردیبهشت ۱۳۹۰

محمد جواد محمدی

این همه نقش می‌زنم در طلب رضای تو

مقدمه مترجم

درک تاریخ یک کشور با همه فراز و نشیب‌های آن کار ساده‌ای نیست؛ بدین دلیل که گرچه تاریخ بذات یکتاست؛ اما روایتها و خوانش‌های تاریخی چند گانه است و این امر تا حدی طبیعی به نظر می‌رسد؛ زیرا زمانی یک واقعه به تاریخ می‌پیوندد که مدتی از رخداد آن سپری شده باشد. از این رو حتی گاهی اوقات از «بازسازی تاریخ» سخن به میان می‌آید. بنابراین شایسته است که ذهن فعال دانشجو و پژوهشگر جوان تنها به آگاهی از یک روایت تاریخی بسنده نکند و به تحلیل و درک چگونگی و چرایی رخداد وقایع تاریخی و نیز مطالعه تطبیقی روایتهای چندگانه آنها بپردازد. ترجمه اثر حاضر به منظور تسهیل فراگیری تاریخ فرانسه انجام شد تا دانشجویان با آگاهی از وقایع مهم این کشور در کلاس‌های پر جنب و جوش تاریخ در صدد تحلیل و فهم این مطلب برآیند که آنچه رخ داد، چرا رخ داد و پیامدش چه بود. بی حرکت ساختن ذهن پرسشگر خیانت است و پاسخ به پرسشهای گوناگون گرچه نه چندان قانع کننده، باز بهتر است تا سکوت کشنده.

در دوره تحصیل خود در مقطع کارشناسی ارشد، وقتی در درس و زحمت زیاد دانشجویان مطالعات فرانسه را در زمینه فراگیری تاریخ می‌دیدم، با خود می‌گفتم تاریخ فرانسه را باید آموخت؛ زیرا این درس پایه شناخت این کشور است و شناخت هیچ کشوری بدون آگاهی از تاریخش ممکن نیست و تلاش برای فهم فرهنگ

هیچ ملتی بدون اطلاع از آنچه بر ایشان گذشته است، میسر نمی شود. این دغدغه پیوسته برابر آن داشت تا در زمان فراغت از تحصیل به ترجمه کتاب حاضر بپردازم؛ اما با ترجمه چند برگ از آن به زودی متوجه شدم که این کار سالها به طول خواهد انجامید و صبر و همت بسیار می طلبد. بی تردید ترجمه تاریخ جامع فرانسه از عهده یک تن ساخته نیست، بلکه کاری است گروهی و نیازمند به طرح صحیح، افراد متبحر و متخصص، برنامه ریزی و هماهنگی؛ اما منتظر فراهم آمدن این اسباب ماندن، کار درستی به نظر نیامد و به خود گفتم اکنون که علاقه و اشتیاق به کار است، باید آغاز کرد تا به تدریج اسباب کار فراهم آید؛ چرا که به گفته حافظ: رهروان را عشق بس باشد دلیل. از این رو کار را آغاز کردم و با خواست خداوند در این مسیر به زودی یاران، صمیمانه به یاری شتافتند.

کتاب تاریخ فرانسه که در سالیان گذشته با عنوان «سرزمین گل» توسط آقایان حسین قنبری و رضا نیری نیز به ترجمه فارسی درآمده، با ترجمه و ویرایش مجدد در نوع خود کتاب منحصر به فردی است که در دسترس عموم قرار دارد. پیشنهاد ترجمه مجدد کتاب مذکور از سوی آقای علی فلک پور، دانشجوی مطالعات فرانسه مطرح شد. چاپ مجدد این کتاب در فرانسه توسط انتشارات آموزشی «Hachette éducation»، توجه نویسنده به رخدادهای مهم سیاسی و اجتماعی تاریخ فرانسه بدون غرق شدن در جزئیات آنها و نیز استفاده از تصاویر برای درک بهتر متن از جمله انگیزه های پذیرش این پیشنهاد از سوی مترجم بود. درباره این ترجمه نکاتی چند است که ذکر آن لازم می نماید:

* نظر به اینکه در ترجمه نخستین، از ترجمه توضیحات نویسنده چشم پوشی شده بود، تمام توضیحات مفید و لازم نویسنده ترجمه و در پانویس قید شد.

* از آنجا که در ترجمه نخستین برخی بندها از قلم افتاده و برخی عبارات از متن اصلی کتاب کمتر بود و ترجمه کاستی داشت، در ترجمه جدید افتادگی ها اصلاح و تکمیل شد.

* در ترجمه جدید به منظور مزید فایده، تسهیل کار خوانندگان و استفاده عموم از این اثر، معادل فرانسه واژگان کلیدی و اسامی خاص به صورت پانویس قید شد.

* شیوه و روشی که برای ترجمه انتخاب شده است نه آزاد است و نه تحت اللفظی. برای حفظ بیشتر امانت در نقل به معنا سعی بر این بوده که ترجمه تا آنجا که مقدور است به اصل نزدیک تر باشد.

* سعی و کوشش مترجم بر آن بوده که متن هر چه بیشتر روان، شیوا و گویا باشد و نقطه ابهامی را از جهت دریافت محتوای متن فرانسه باقی نگذارد.

* تعریف اجمالی اصطلاحات و تعبیری که در متن به کار رفته، اما بدون شرح مانده است، در پانویس ذکر شد.

* در ترجمه جدید، ضمن حفظ استخوان‌بندی اصلی کتاب، از به کار بردن واژگان نامأنوس اجتناب شده است.

* در مواردی که نیاز به توضیح احساس می‌شد، توضیحات اضافی میان [] و به صورت منفک از متن قرار داده شد و از این رو می‌توان این نوشتار را ترجمه تبیینی به‌شمار آورد.

* توضیحات نویسنده در پانویسها مختوم به علامت (-ن.) و توضیحات مترجم در پانویسها مختوم به علامت (-م.) است.

* برخی از مترجمان در ترجمه کتابها، به‌خصوص کتب تاریخی به ترجمه اسامی مختلف تنها به زبانی که به آن تسلط دارند، بسنده می‌کنند، در حالی که بهتر است تلفظ یک نام به تلفظ اصلی زبانی که این نام از آن برگرفته شده است، نزدیک باشد؛ به عنوان مثال، در بسیاری از کتب تاریخی، ژندارک، بانوی تاریخ ساز فرانسوی ژاندارک ترجمه شده است و این نام مذکر ممکن است خوانندگان عزیز را به اشتباه بیندازد. در این کتاب سعی شده است که اسامی تاریخی به صورت صحیح و مصطلح در زبان اصلی نوشته شود.

* حرف اضافه «de» در دستور زبان فرانسه به منظور ساخت ترکیب اضافی به کار می‌رود. در بسیاری از اسامی خاص فرانسویان این حرف اضافه وجود دارد. نظر به اینکه در ترجمه تاریخ فرانسه در ایران، انگلیسی‌زبانان پیشگام بوده‌اند و گوی سبقت را از فرانسه‌زبانان ربوده‌اند، این حرف اضافه «do» ترجمه شده است. در این کتاب از ترجمه تحت‌اللفظی آن «دو» اجتناب شده است.

* چند کوه نوشته: م. میلادی، ق.م. قبل از میلاد مسیح

* با توجه به اهداف آموزشی کتاب، تصاویر و نقشه‌های مناسب برای درک بهتر متن انتخاب و توضیحات مفید و لازم در پانویسها درج شد.

* از آنجا که تاریخ فرانسه از دروس دانشگاهی است، فهرستی اختصاصی از مراجع و مآخذ فارسی و فرانسه مورد استفاده در آخر کتاب آورده شد. به دلیل آنکه

تاکنون کتب فرانسه به فارسی ترجمه نشده است، برای مزید اطلاع، فهرست مذکور به زبان فارسی نیز درج شد.

* فهرست واژه نامه شامل توضیحات واژگان کلیدی تاریخ فرانسه و نیز فهرست راهنما یا نمایه با تفکیک به چهار بخش فهرست کسان، فهرست اماکن و جایها، فهرست آثار، اسناد و رویدادها و فهرست اقوام و ملت‌ها در آخر کتاب درج شد.

* جملات پایانی این مقدمه بی تردید جایگاه تقدیرها و تشکرهاست. در این صورت هیچ نمی سزاوارتر از نام استاد ارجمند دانشگاه تهران، جناب آقای دکتر محمد جواد محمدی برای سپاسگزاری نیست که در گشودن گره‌هایی که گاه ناگشودنی می نمود، در مسیر ترجمه و ویرایش یاریگر ما بودند. در بررسی کامل کتاب، برابری با متن فرانسه، اصلاح و بازخوانی آن زحمات زیادی را تقبل کردند و با دقت و باریک بینی خود بر امانت این ترجمه افزودند. همچنین لازم می دانم از جناب آقای علی فلک پور که در ویرایش بخشی از کتاب حاضر و بازخوانی آن با ما همکاری داشته اند، تشکر کنم. در پایان از اساتید محترم گروه مطالعات فرانسه دانشگاه تهران به ویژه جناب آقای دکتر حسینی و جناب آقای دکتر اسفندی که هر یک به نوعی مرا در ترجمه این اثر یاری کردند، صمیمانه سپاسگزاری و قدردانی می کنم و توفیق روزافزون همه آنها را از خداوند متعال می خواهم.

اکنون با اذعان به اینکه این اثر عاری از اشکال نیست، خاضعانه مراتب سپاس خود را به پیشگاه بزرگوارانی که با تذکراتشان این جانب را ارشاد خواهند نمود، تقدیم می دارم. به هر حال ما در زمینه ترجمه کتابهای معتبر تاریخی در آغاز راه هستیم و امید است که بتوانیم در این راه گامهای بیشتری برداریم. اثر حاضر به پژوهشگران تاریخ و به ویژه آنان که مشتاقانند تاریخ فرانسه را مطالعه کنند، تقدیم می گردد^۱ تا چه قبول افتد و چه در نظر آید.

شهناز سلامی

مقدمه نویسنده

این اثر پاسخگوی نیاز شمار زیادی از علاقه‌مندان به تاریخ است که به سبب مطالعه برخی آثار صرفاً موضوعی سردرگم شده‌اند و از آگاهی و شناخت کافی نسبت به مقاطع زمانی مشخص و رخداد‌های خاص باز مانده‌اند و حتی به تصاویر مردان و زنانی که در برهه‌هایی از زمان، عصر خویش را تحت تأثیر قرار داده‌اند، دست نیافته‌اند. بنابراین، می‌بایست از هرگونه خطا و اشتباه بر حذر ماند. گرچه کتاب حاضر به خواننده یک چارچوب زمانی صرف ارائه می‌دهد و نیز روایتی داستانی‌گونه را در خود گنجانده است، با این وجود نباید سهم اساسی آثار بزرگ تاریخ اقتصادی، اجتماعی، و فرهنگی را نادیده گرفت، چراکه بحق این مهم سبب شهرت مکتب تاریخی فرانسه شده است. هدف این اثر منسجم، ارائه ترکیبی از چندین دیدگاه در خصوص تاریخ فرانسه می‌باشد. گرچه خواننده در این کتاب به توضیحات و نکات برجسته و حساسی در خصوص جنگ صد ساله، پادشاهی لویی چهاردهم، هنر کلاسیک، انقلاب فرانسه، جمهوری پنجم و غیره بر می‌خورد، به همان نسبت با اشاراتی به بی‌ثباتی قیمت‌ها، نوسانات اقتصادی، تغییرات آب و هوا، پیدایش گاوآهن، شیوع طاعون، ازدیاد و هجوم گرگ‌ها و همچنین بیمه‌های جمعی و اعتقادات پیشینیان روبرو می‌شود. یادداشتهای حواشی متون، تصاویر متنوع و نقشه‌ها به درک هرچه بهتر خواننده از متن کمک می‌کند؛ متنی که از یک دوره وسیع تاریخی (از پایان عهد باستان تا فرانسه امروزی) ترکیبی جامع و کاربردی ارائه می‌کند.